

Το παιχνίδι και οι δραστηριότητες ως μέσα αναπαραγωγής των έμφυλων στερεότυπων

Ανδρομάχη Μπούνα Βάιλα

Δρ. Κοινωνιολογίας, Διδάσκουσα ΕΔΒΜ, ΤΕΕΠΗΔΠΘ
abouna@psed.duth.gr

Ουρανία Βαΐλου

Προπτυχιακή φοιτήτρια, ΤΕΕΠΗΔΠΘ
vailoyrania@gmail.com

Περίληψη

Το άτομο διαμορφώνει την έμφυλη ταυτότητά του αφενός μέσα από την επιτέλεση έμφυλων ρόλων, αφετέρου μέσω του τρόπου που τον αντιμετωπίζουν οι άλλοι. Η κοινωνικοποίηση ξεκινάει στο παιδί προτού ακόμα γεννηθεί. Μόλις οι γονείς και οι συγγενείς μαθαίνουν το φύλο του μωρού που πρόκειται να γεννηθεί, αρχίζουν τις ετοιμασίες που είναι έμφυλα διαμορφωμένες. Ο έμφυλος διαχωρισμός των παιχνιδιών και των δραστηριοτήτων αλλά και τα διαφορετικά ιδεολογικά μηνύματα που προωθούνται στα αγόρια και τα κορίτσια μέσω αυτών, ενισχύουν τα έμφυλα στερεότυπα. Όσον αφορά τις εξωσχολικές δραστηριότητες των παιδιών κι εκεί διακρίνεται ένας έμφυλος διαχωρισμός, αφού υπάρχουν συγκεκριμένες δραστηριότητες που επιλέγουν τα αγόρια και συγκεκριμένες τα κορίτσια. Έχει παρατηρηθεί ότι τα παιδιά σε μικρότερη ηλικία επιλέγουν συχνότερα δραστηριότητες που είναι σύμφωνες με το φύλο τους και όχι αυτές που δεν συμβαδίζουν με αυτό. Σκοπός της παρούσας έρευνας είναι η διερεύνηση των στάσεων των γονέων στην επιλογή των παιχνιδιών και των δραστηριοτήτων των παιδιών τους. Από τα αποτελέσματα της έρευνας προκύπτει πως οι γονείς φυσικοποιούν και κανονικοποιούν τις επιλογές των δραστηριοτήτων των παιδιών τους λόγω των κλίσεων, των ταλέντων τους προς αυτές τις επιλογές. Αυτή η ευθυγράμμιση του φύλου με τις επιλογές γίνεται, διότι ακόμα υπάρχουν τα έμφυλα στερεότυπα στις οικογένειες που σχετίζονται με την ικανότητα των παιδιών τους, τις προσδοκίες τους για την επιτυχία αυτών και τα επιτεύγματά τους. Έτσι, οι γονείς είναι πιο πιθανό να επιλέγουν ένα άθλημα ή μια δραστηριότητα ή ένα παιχνίδι που θεωρούν «κατάλληλο, -η» για το φύλο του παιδιού τους, μην παρεκκλίνοντας από τις κυρίαρχες απόψεις για τον ανδρισμό και τη θηλυκότητα.

Λέξεις-κλειδιά: Παιχνίδι, Δραστηριότητες, Έμφυλα Στερεότυπα, Κοινωνικοποίηση.

1. Εισαγωγή

Ως έμφυλη ταυτότητα ή ταυτότητα του φύλου ή αλλιώς κοινωνικό φύλο (gender) ορίζεται η αντίληψη του ατόμου ότι ανήκει στο αντρικό ή γυναικείο φύλο, συνεπώς αποτελεί προϊόν της κοινωνικής διαντίδρασης. Το άτομο διαμορφώνει την έμφυλη ταυτότητά του αφενός μέσα από την επιτέλεση έμφυλων ρόλων και αφετέρου μέσω του τρόπου που τον αντιμετωπίζουν οι άλλοι (Hughes & Kroehler, 2014). Ήδη από την πρώτη παιδική ηλικία αναπτύσσεται η κοινωνική και η συναισθηματική ζωή των παιδιών μέσω της κοινωνικοποίησης -η οποία τους προσφέρει τα κριτήρια, τις αξίες και τη γνώση της κοινωνίας τους- και μέσω της διαμόρφωσης της προσωπικότητας, όπου θα αναπτυχθούν στα παιδιά πρότυπα συναισθημάτων, σκέψης και συμπεριφοράς σε διάφορες περιστάσεις. Ένας σημαντικός φορέας κοινωνικοποίησης -και ο κυριότερος για την πρώτη παιδική ηλικία των παιδιών αλλά και για τη μετέπειτα ζωή τους- είναι η οικογένεια. Οι γονείς είναι αυτοί που αποτελούν πρότυπα για το παιδί, το οποίο τείνει να τους μιμηθεί και να υιοθετεί αξίες, συμπεριφορές και αντιδράσεις τους (Lightfoot, Cole, &

Cole, 2014). Στις σύγχρονες κοινωνίες, πλέον, οι περισσότερες γυναίκες εργάζονται και αυτό βοηθά να εξαλειφθούν κάποιοι παλαιότεροι έμφυλοι ρόλοι που ήθελαν τη γυναίκα παθητική, στο σπίτι να φροντίζει τα παιδιά και το νοικοκυριό και τον άνδρα δυναμικό, εργαζόμενο, ώστε να συντηρήσει την οικογένειά του. Οπότε, το παιδί που μεγαλώνει σε ένα τέτοιο σύγχρονο περιβάλλον έχει αναπτύξει μια διαφορετική άποψη περί έμφυλων ρόλων από ένα παιδί, το οποίο έχει μεγαλώσει σε ένα παραδοσιακό (Μαζηρίδου, 2007).

Καταλαβαίνουμε ότι η κοινωνική θέση, το εκπαιδευτικό επίπεδο των γονέων, το εισόδημα της οικογένειας και γενικότερα το κοινωνικό στρώμα στο οποίο ανήκει η οικογένεια βοηθάν το παιδί να κατακτήσει μιας καλύτερης ποιότητας γνώση (ΝόβαΚαλτσούνη, 2010). Επίσης, μέσω των σχέσεων αλληλεπίδρασης που υπάρχουν μεταξύ των ατόμων που απαρτίζουν το οικογενειακό περιβάλλον το παιδί διαμορφώνει μια αντίληψη για το τι θεωρείται κοινωνικά αποδεκτό ή μη. Όλα αυτά βοηθούν ένα παιδί να δομήσει την προσωπικότητά του με τρόπο τέτοιο, ώστε να νιώθει ότι θα γίνει αποδεκτό από την κοινωνία μετέπειτα (Γραμματικού, Πετραλή, & Σαβουιδάκη, 2014).

Όταν το παιδί μεγαλώσει και αρχίσει να πηγαίνει σχολείο και να αποκτά φίλους, μπαίνουν και άλλοι φορείς κοινωνικοποίησης στη ζωή του, όπως το σχολείο, οι ομάδες συνομηλίκων, τα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης. Στο σχολείο το παιδί αυτονομείται και αρχίζει να αναλαμβάνει ευθύνες (Νόβα-Καλτσούνη, 2010). Το σχολείο δομεί και αναπαράγει νοήματα και πρακτικές, τα οποία διαμορφώνουν και αναπαράγουν τις έμφυλες ταυτότητες. Μέσω των μορφών αλληλεπίδρασης δασκάλου-μαθητή, των περιεχομένων των αναλυτικών προγραμμάτων αλλά και των σχολικών εγχειριδίων γίνεται η έμφυλη διάκριση μεταξύ μιας αντρικής και μιας γυναικείας ταυτότητας, εφόσον προωθούν στα παιδιά στερεότυπα για τους κοινωνικούς ρόλους ως συζύγων, γονέων και εργαζομένων. Τα σχολικά εγχειρίδια εμπεριέχουν σεξιστικά μηνύματα και σε αυτά παρατηρείται μια ποσοτική και ποιοτική κυριαρχία του αρσενικού φύλου, ενώ παράλληλα το θηλυκό προβάλλεται στο περιθώριο ως μια ελκυστική φιγούρα. Ακόμα και στα επαγγέλματα που προωθεί το σχολείο στα παιδιά ο άντρας παρουσιάζεται σε επαγγέλματα με δράση, κύρος, προοπτικές ανέλιξης, υψηλό εισόδημα. Αντίθετα, τα επαγγέλματα που, κατά κάποιο τρόπο, συνιστούν για τις γυναίκες είναι σε δευτερεύοντα ρόλο, επαγγέλματα φροντίδας, αλληλεπίδρασης με άλλους ανθρώπους, οικιακά, παρα-ιατρικά, χαμηλότερου εισοδήματος και κύρους και γενικότερα συνήθως επαγγέλματα χωρίς προοπτικές ανέλιξης (Νόβα-Καλτσούνη, 2010).

2. Παιχνίδι και Έμφυλες Ταυτότητες

Η κοινωνικοποίηση ξεκινάει στο παιδί προτού ακόμα γεννηθεί. Μόλις οι γονείς και οι συγγενείς μαθαίνουν το φύλο του μωρού που πρόκειται να γεννηθεί, αρχίζουν τις ετοιμασίες, αγοράζουν ρούχα και παιχνίδια ανάλογα με αυτό. Στα κορίτσια θα προτιμήσουν ρούχα συνήθως σε αποχρώσεις του ροζ, κόκκινου, κίτρινου και παιχνίδια –κούκλες, αρκουδάκια, κουκλόσπιτα και κουζινικά και οτιδήποτε άλλο θεωρείται «κοριτσιίστικο»– πάλι σε τέτοιες αποχρώσεις. Αντίθετα, στα αγόρια αγοράζουν ρούχα σε χρωματισμούς του μπλε και του πράσινου και παιχνίδια, όπως μπάλες, αυτοκινητάκια, φορτηγά, πλοία και μετέπειτα όπλα και ηλεκτρονικά παιχνίδια, τα λεγόμενα «αγορίστικα». Ένα δωμάτιο που προσδιορίζεται για κορίτσι είναι συνήθως σε χρώματα του ροζ, ενώ για ένα αγόρι τα πάντα τριγύρω είναι συνήθως σε μπλε ή πράσινο. Όπως καταλαβαίνουμε, κάπως έτσι έχει διαμορφωθεί ο έμφυλος κόσμος, αφού τα παιδιά από τις πρώτες τους στιγμές «βομβαρδίζονται» με έμφυλα ερεθίσματα και στο τέλος τα καθιερώνουν (Κογκίδου, 2014).

Το παιχνίδι συμβάλει στην ανάπτυξη των παιδιών και στον τρόπο με τον οποίο κατανοούν τον κόσμο. Κυρίως, τα μικρά παιδιά περνούν πολλές ώρες της ημέρας παίζοντας, και αυτή η δραστηριότητα συμβάλλει στην αναπτυξιακή διαδικασία σε σωματικό, κοινωνικό αλλά και γνωστικό επίπεδο (Κογκίδου, 2014). Τα παιχνίδια που απευθύνονται σε κορίτσια είναι πιο εξευγενισμένα και όμορφα, έχουν να κάνουν με τις οικιακές ασχολίες (π.χ. κουζινικά, σίδερο) και τη φροντίδα-ανατροφή (π.χ. κούκλα-μωρό), αλλά υπάρχουν και αυτά που δίνουν έμφαση στην ελκυστική εμφάνιση, την περιποίηση, την ομορφιά, το χτένισμα και την ένδυση, δηλαδή όλα τα χαρακτηριστικά που πρέπει να έχουν τα κορίτσια για να είναι ωραία και θελκτικά στον έξω κόσμο (π.χ. προϊόντα «μακιγιάζ», κοσμήματα, αρώματα, αξεσουάρ, παιχνίδια κομμωτικής, παιχνίδια που σχεδιάζουν ρούχα, παιχνίδια που μακιγιάρεις ένα μοντέλο). Αυτά τα παιχνίδια καλλιεργούν περισσότερο το φανταστικό και το δημιουργικό παιχνίδι και δεν συμβάλλουν ιδιαίτερα στη μάθηση, αφού δεν προωθούν δεξιότητες που να είναι ωφέλιμες για το αναλυτικό πρόγραμμα.

Από την άλλη μεριά, τα παιχνίδια των αγοριών σχετίζονται με τη βία, την ανταγωνιστικότητα, την επιθετικότητα, τη μάχη, το ρίσκο, τον κίνδυνο και γενικά χρειάζονται μεγαλύτερη επιτήρηση από τους ενήλικες, διότι είναι πιο πιθανό να χτυπήσουν. Αυτά τα παιχνίδια αναπαριστούν τον «πραγματικό κόσμο» και τους ετοιμάζουν για την ένταξή τους στους τομείς της επιστήμης και της τεχνολογίας. Έτσι, μέσω της ενασχόλησης με τα παιχνίδια τους, τα αγόρια εισέρχονται στον κόσμο της περιπέτειας και της φυσικής δραστηριότητας έξω από το σπίτι και προετοιμάζονται για επαγγέλματα υψηλού κύρους (Μπούνα, 2018).

Αυτός ο έμφυλος διαχωρισμός των παιχνιδιών, όμως, και τα διαφορετικά ιδεολογικά μηνύματα που προωθούν τα παιχνίδια στα αγόρια και τα κορίτσια, επηρεάζουν την ανάπτυξή τους και ειδικότερα την έμφυλη ταυτότητά τους (Κογκίδου, 2014). Για αυτόν τον λόγο, η επιλογή των παιχνιδιών δεν πρέπει να γίνεται επιπόλαια και με βάση το φύλο του παιδιού. Ακόμα και σήμερα αναγνωρίζουμε αυτό το φαινόμενο. Οι βιομηχανίες παιχνιδιών, εξυπηρετώντας τα δικά τους συμφέροντα για κέρδος, διχοτομούν την αγορά και δημιουργούν διαφορετικά προϊόντα για τα δύο φύλα, αντί να δημιουργήσουν ενιαία προϊόντα που να απευθύνονται και στα δύο. Έτσι, όταν επισκεπτόμαστε ένα κατάστημα παιχνιδιών, υπάρχει ειδικός όροφος για τα κορίτσια και ειδικός για τα αγόρια.

Το παιχνίδι δεν μπορεί να μην επηρεαστεί από τους κυρίαρχους λόγους για τα δύο φύλα που παρουσιάζονται στην κοινωνία (Κογκίδου, 2016). Ο ανδρισμός και η θηλυκότητα αποτελούν πλαίσια λόγου και διαπραγμάτευσης και τα παιδιά μέσα από το παιχνίδι επιτελούν αναπαραστατικά/ δραματουργικά τον ανδρισμό ή τη θηλυκότητα. Ο κόσμος του παιχνιδιού είναι έμφυλος και ό,τι εμπίπτει στα κυρίαρχα πρότυπα για τα φύλα προβάλλεται, επιδοκιμάζεται και παρουσιάζεται ως ο αδιαμφισβήτητος κοινωνικός και ηθικός κανόνας. Συνεπώς, κάθε παρέκκλιση από την κανονικότητα στιγματίζεται, γεγονός που εμποδίζει την ελεύθερη και ολόπλευρη ανάπτυξη της υποκειμενικότητας των παιδιών (Μπούνα, 2019).

Τα αγόρια, συχνότερα, αποκλείονται από παιχνίδια χαρακτηριζόμενα ως «κοριτσίστικα», διότι υπάρχει μεγαλύτερη πίεση να συμμορφωθούν με το πρότυπο του ηγεμονικού ανδρισμού και να απορρίψουν οποιαδήποτε όψη του χαρακτήρα τους μοιάζει με αυτήν του αντίθετου φύλου. Για να δικαιολογήσουν αυτήν τους τη στάση, οι γονείς ισχυρίζονται ότι αυτό το κάνουν για να προστατέψουν το παιδί τους από πιθανό εκφοβισμό στην περίπτωση που παίζει με παιχνίδια έξω από τις κανονικότητες που προβλέπονται για το φύλο του (Κογκίδου, 2014).

Με αυτόν τον διαχωρισμό των παιχνιδιών δεν προάγονται στα παιδιά συγκεκριμένες δεξιότητες που πλέον τους είναι απαραίτητες για τη σημερινή κοινωνία. Πιο συγκεκριμένα,

οι οικιακές δουλειές και η ανατροφή των παιδιών δεν είναι μόνο υποχρέωση των γυναικών, λόγω του ότι πλέον και αυτές είναι ενεργές στην κοινωνία και δουλεύουν. Υπάρχει καταμερισμός των οικιακών ευθυνών και της ανατροφής των παιδιών. Οι άντρες, αν είχαν ασχοληθεί από τη παιδική τους ηλικία με παιχνίδια φροντίδας - ανατροφής και οικιακών δεξιοτήτων, τα οποία αποκαλούνται «κοριτσιίστικα», μπορεί να ανακάλυπταν μια κλίση και ένα ταλέντο σε αυτόν τον τομέα και αντίστοιχα μετέπειτα στη ζωή τους θα μπορούσαν να ακολουθήσουν μια τέτοια καριέρα φροντίδας ή σχετική με παιδιά. Στον τομέα της οικογένειας θα γινόντουσαν πιο τρυφεροί και στοργικοί πατέρες, θα συνέβαλαν στις ανάγκες του σπιτιού και θα είχαν τη δεξιότητα να ισορροπήσουν την οικογενειακή με την επαγγελματική τους ζωή. Επίσης, αν έπαιζαν με παιχνίδια που αναπτύσσουν συναισθηματικές και κοινωνικές δεξιότητες –όπως είναι η συναισθηματική κατανόηση, η συναισθηματική έκφραση, η ρύθμιση των συναισθημάτων, η απόκτηση προοπτικής, η διευθέτηση των συγκρούσεων, η ενσυναίσθηση και άλλες– στην ενήλικη ζωή τους θα αντιμετώπιζαν πιο εύκολα μια στενή διαπροσωπική σχέση ή κάποιο πρόβλημα στην εργασία τους και θα γινόντουσαν αυτόματα πιο αποτελεσματικοί άνθρωποι στην οικογένεια αλλά και στην κοινωνία. Αντίστοιχα, αν οι γυναίκες είχαν ασχοληθεί με παιχνίδια στρατηγικής και σκέψης, θα είχαν καλύτερες δεξιότητες στο να επιλύουν προβλήματα και επιπλέον αν έπαιζαν με παιχνίδια κατασκευών και μαστορέματος, θα μπορούσαν να χειρίζονται μόνες τους εργαλεία και να διορθώνουν ζημίες, χωρίς να χρειάζονται βοήθεια (Μπούνα, 2019).

Τα αγορίστικα παιχνίδια ασχολούνται κυρίως με κατασκευές αλλά και φυσικές και τεχνολογικές επιστήμες, κάτι το οποίο στα κορίτσια είναι μηδαμινό και για αυτόν τον λόγο δεν βλέπουμε κορίτσια, κατά πλειονότητα, να ασχολούνται με την επιστήμη και την τεχνολογία και να επιλέγουν αυτούς τους τομείς για τον επαγγελματικό τους προσανατολισμό. Μόνο και μόνο από αυτά τα παραδείγματα κατανοούμε πόσο σημαντικό είναι τα παιχνίδια να μην χωρίζονται για αγόρια και κορίτσια, αλλά να απευθύνονται σε όλα τα παιδιά, για να αποκτούν αυτά ένα μεγαλύτερο εύρος εμπειριών και δεξιοτήτων (Κογκίδου, 2016). Επίσης, οι διαχωρισμοί αυτοί μπορεί να οδηγήσουν σε εκφοβισμό των παιδιών που υπερβαίνουν τις κοινωνικές προδιαγραφές του κυρίαρχου ανδρισμού και της θηλυκότητας, αφού δεν δέχονται την πολλαπλότητα και την πολυμορφία κάθε φύλου, ούτε τη δυνατότητα ελεύθερης συγκρότησης της έμφυλης υποκειμενικότητας των παιδιών (Κογκίδου, 2014). Κυρίως οι γονείς και το σχολείο είναι οι φορείς που πρέπει να ευαισθητοποιηθούν και να προωθούν και να αγοράζουν ουδέτερα παιχνίδια για τα παιδιά τους, λαμβάνοντας υπόψη τις επιπτώσεις του διαχωρισμού των παιχνιδιών (Κογκίδου, 2016).

Πρέπει να προωθούμε στα παιδιά παιχνίδια «παιδαγωγικά», ουδέτερα ως προς το φύλο, τα οποία να συμβάλλουν στη μάθηση, να καλλιεργούν τη σκέψη, την κρίση, τη μνήμη, τη δημιουργικότητα και τη φαντασία και να συντελούν στην εξάσκηση των δεξιοτήτων τους και στη διαμόρφωση του κοινωνικού τους εγώ. Τέτοια είναι τα ομαδικά παιχνίδια, οποιοδήποτε παιχνίδι περιλαμβάνει σωματική άσκηση, τα επιτραπέζια παιχνίδια, τα παιχνίδια-κατασκευές, τα «γλωσσικά» παιχνίδια (με γρίφους, λέξεις κ.ά.) και τα παιχνίδια επίλυσης προβλημάτων (παζλ). Το σημαντικό είναι οι γονείς: α. να εστιάσουν στην ηλικία, στα θέλω και τα ενδιαφέροντα των παιδιών τους, αψηφώντας τον παράγοντα του φύλου του παιδιού και τα κοινωνικά στερεότυπα περί ανδρισμού και θηλυκότητας (Παππά, 2015), και β. να παρέχουν στα παιδιά τους πρόσβαση σε μια ποικιλία παιχνιδιών, δίχως έμφυλους περιορισμούς, αφού διαφορετικά παιχνίδια προσφέρουν διαφορετικό εκπαιδευτικό περιεχόμενο και αυτό αυξάνει τις ευκαιρίες των παιδιών για μάθηση. Καταληκτικά, τα ουδέτερα ως προς το φύλο παιχνίδια συμβάλλουν στην ανάπτυξη σημαντικών δεξιοτήτων σε

διάφορους τομείς και βοηθάνε τα παιδιά στη σωστότερη επιλογή επαγγελματικής πορείας αργότερα (Κογκίδου, 2014).

2.1. Εξωσχολικές Δραστηριότητες και Έμφυλες Ταυτότητες

Όσον αφορά τις εξωσχολικές δραστηριότητες των παιδιών και εκεί διακρίνεται ένας έμφυλος διαχωρισμός, αφού υπάρχουν συγκεκριμένες δραστηριότητες που επιλέγουν κατά πλειοψηφία τα αγόρια και συγκεκριμένες τα κορίτσια. Επίσης, τόσο οι δραστηριότητες όσο και η συμμετοχή των παιδιών σε αυτές επηρεάζονται άμεσα από το κοινωνικό-οικονομικό επίπεδο των γονέων καθώς και την περιοχή στην οποία διαμένει μια οικογένεια, αν είναι αστικό κέντρο ή επαρχία (Guènvremont, Findlay, & Kohen, 2008).

Σύμφωνα με τα στερεότυπα για τα δύο φύλα που επικρατούν τα παιδιά διαφέρουν στον βαθμό που εκδηλώνουν κάποιες βασικές τους ανάγκες, όπως η ανάγκη για κοινωνική αποδοχή, η ανάγκη εξουσίας και επιτυχίας και η ανάγκη αναζήτησης αισθήσεων. Μέσω των επιλογών τους σε δραστηριότητες και αθλήματα τα παιδιά προσπαθούν να ικανοποιήσουν αυτές τις ανάγκες, οι οποίες κάποιες φορές πηγάζουν στερεοτυπικά και άλλοτε προέρχονται από την προσωπικότητα του ατόμου (White & Gruber, 1985). Ακόμα, στις οικογένειες υπάρχουν τα έμφυλα στερεότυπα που σχετίζονται με την ικανότητα των παιδιών τους, τις προσδοκίες τους για την επιτυχία αυτών και τα επιτεύγματά τους. Έτσι, οι γονείς είναι πιο πιθανό να επιλέγουν ένα άθλημα ή μια δραστηριότητα που θεωρούν «κατάλληλο, -η» για το φύλο του παιδιού τους, μην παρεκκλίνοντας από τις κυρίαρχες απόψεις για τον ανδρισμό και τη θηλυκότητα (Jacobs, Vernon, & Eccles, 2005). Οι γονείς που είναι στα υψηλότερα κοινωνικά και οικονομικά στρώματα υποστηρίζουν περισσότερο τη συμμετοχή των θηλυκών παιδιών τους σε δραστηριότητες του ενδιαφέροντός τους είτε αυτές συνάδουν με το φύλο τους είτε όχι. Αντίθετα, οι γονείς χαμηλότερων στρωμάτων προτιμούν μια δραστηριότητα συμβατή με το φύλο των παιδιών τους. Αυτό το εύρημα παρατηρείται μόνο σε σχέση με τα κορίτσια, καθώς τα αγόρια με γονείς οποιουδήποτε κοινωνικό-οικονομικού στρώματος έχουν τις ίδιες προτιμήσεις και συμμετοχή σε αθλήματα και δραστηριότητες (Leveresen, Torsheim, & Samdal, 2012).

Τόσο τα αγόρια όσο και τα κορίτσια πραγματοποιούν και συμμετέχουν σε εξωσχολικές δραστηριότητες. Παρ' όλα αυτά υπάρχει μια διαφορά σε αυτήν τη συμμετοχή ανάμεσα στα δυο φύλα. Στις ηλικίες 6-9 ετών είναι πιο πιθανό τα αγόρια να ασχολούνται με οργανωμένες δραστηριότητες, ωστόσο αργότερα σχεδόν εξαλείφονται αυτές οι διαφορές σε σχέση με το φύλο. Επίσης, τα κορίτσια, ανεξαρτήτως ηλικίας, φαίνεται να προτιμούν περισσότερο δραστηριότητες όχι και τόσο αθλητικές, όπως να εγγράφονται σε κοινοτικές ομάδες (Guènvremont, Findlay, & Kohen, 2008). Έχει παρατηρηθεί ότι τα παιδιά, ειδικά σε μικρότερη ηλικία, επιλέγουν συχνότερα δραστηριότητες που είναι σύμφωνες με το φύλο τους και όχι αυτές που δεν συμβαδίζουν με αυτό. Οι υποκειμενικές αξίες που προσδίδουν τα αγόρια και τα κορίτσια σε μια δραστηριότητα μπορεί να διαφέρουν και συνεπώς να επηρεάζουν την επιλογή τους (Leveresen, Torsheim, & Samdal, 2012).

Τα κορίτσια στον ελεύθερό τους χρόνο ασχολούνται συνήθως με οργανωμένες δραστηριότητες, ενώ τα αγόρια κυρίως ασχολούνται με ομαδικά αθλήματα. Συνεχώς, βλέπουμε ότι τα κορίτσια επιλέγουν αθλήματα και δραστηριότητες πιο εξευγενισμένα και «όμορφα» -όπως είναι το μπαλέτο, ο χορός, η ζωγραφική κ.ά.- κατάλληλα για κορίτσια, όπως χαρακτηρίζονται (Jacobs, Vernon, & Eccles, 2005). Επίσης, τα κορίτσια προτιμούν τα ατομικά αθλήματα, τη μουσική και το θέατρο (Leveresen, Torsheim, & Samdal, 2012). Αντίθετα, τα αγόρια ασχολούνται με αθλήματα πιο δυναμικά, κυρίως ομαδικά, που χρειάζονται μέθοδο,

τεχνική και συνεργασία, αυτά είναι συνήθως το ποδόσφαιρο και η καλαθοσφαίριση (Jacobs, Vernon, & Eccles, 2005). Αυτές οι προαναφερθείσες δραστηριότητες «για τα αγόρια» είναι συσχετισμένες με την αρρενωπότητα και θεωρούνται ότι είναι απαραίτητες για έναν «αληθινό» άντρα. Παρόλο που θεωρούνται ομαδικά αθλήματα και απαιτούν συνεργασία, παράλληλα καλλιεργούν τον ανταγωνισμό και τη μαχητικότητα, κάτι που δεν υπάρχει στις προτεινόμενες δραστηριότητες για τα κορίτσια (Leveresen, Torsheim, & Samdal, 2012). Μια ακόμα διαφοροποίηση μεταξύ αγοριών και κοριτσιών είναι ότι οι πρώτοι «ξοδεύουν» τον ελεύθερό τους χρόνο συμμετέχοντας σε αθλητικές δραστηριότητες, ενώ τα κορίτσια ακούγοντας μουσική ή ηγαίνοντας για ψώνια (Mello & Worrell, 2008).

Καταλαβαίνουμε ότι και στον χώρο των εξωσχολικών δραστηριοτήτων γίνεται μια έμφυλη διαφοροποίηση. Αυτή συχνά δημιουργείται από τις αντιλήψεις των γονέων περί αρρενωπότητας, θηλυκότητας και κοινωνικής ένταξης, οι οποίοι καθορίζουν ποιες δραστηριότητες είναι κατάλληλες για τα παιδιά τους ανάλογα πάντα με το φύλο τους. Αυτές οι επιλογές των γονέων για τις δραστηριότητες και τα αθλήματα των παιδιών τους, πολλές φορές βασίζονται και στη θέση τους στην κοινωνία, όσο πιο υψηλή τόσο πιο «ανοιχτοί» είναι το παιδί τους, κυρίως τα κορίτσια, να παρακολουθήσουν δραστηριότητες που δεν συνάδουν με το φύλο (Μπούνα, 2019).

3. Μεθοδολογία της Έρευνας

Ο σκοπός αυτής της έρευνας είναι η διερεύνηση των κριτηρίων, με βάση τα οποία οι γονείς επιλέγουν τις εξωσχολικές δραστηριότητες των παιδιών τους. Συνεχίζοντας, διευρύνεται ο στόχος και προσπαθεί να εντοπίσει το ενδεχόμενο να υπάρχουν ακόμα έμφυλα στερεότυπα στους γονείς που τους οδηγούν να απορρίπτουν μια δραστηριότητα λόγω του φύλου του παιδιού τους. Ως δείγμα επιλέχθηκαν γονείς με παιδιά στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση, διότι επιδιώκεται η μελέτη των απόψεών τους για τις δραστηριότητες και τις ασχολίες του παιδιού και το ενδεχόμενο να υπάρχουν έμφυλα στερεότυπα σε αυτές, τα οποία εκδηλώνουν. Ο συνολικός αριθμός του δείγματος είναι 50 άτομα, 6 άντρες και 44 γυναίκες, ηλικίας από 20 έως και 50+. Το 94% των ερωτηθέντων είναι Παντρεμένοι, το 4% Διαζευγμένοι, ενώ το 2% δήλωσαν Άλλη οικογενειακή κατάσταση. Το 6% είναι απόφοιτοι Γυμνασίου, το 30% είναι απόφοιτοι Λυκείου (Γενικού ή Επαγγελματικού) ή Επαγγελματικής σχολής, το άλλο 30% είναι απόφοιτοι ΙΕΚ (Δημόσιου ή Ιδιωτικού) ή Ιδιωτικού Κολεγίου, το 28% είναι απόφοιτοι ΑΕΙ ή ΤΕΙ (Ελλάδας ή Εξωτερικού) και το υπόλοιπο 6% είναι κάτοχοι Μεταπτυχιακού ή Διδακτορικού Διπλώματος. Το 82 % του δείγματος διαμένουν στην Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας, 6% στην Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας-Θράκης, 4% στην Περιφέρεια Αττικής, 2% στην Περιφέρεια Θεσσαλίας, 2% στην Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας, 2% στην Περιφέρεια Πελοποννήσου και 2% στην Περιφέρεια Κρήτης. Το 56% του δείγματος είχε 2 παιδιά, το 26% είχε 1 παιδί, το 16% είχε 3 παιδιά και μόνο 2% είχε 4 παιδιά.

Οι συμμετέχοντες έχουν παιδιά από Νηπιαγωγείο έως και ΣΤ' Δημοτικού. Για τη συλλογή των ερωτηματολογίων χρησιμοποιήθηκε η δειγματοληψία χιονοστιβάδας. Σύμφωνα με αυτήν, ο ερευνητής στέλνει το ερωτηματολόγιο σε ανθρώπους που ανταποκρίνονται στο δείγμα που ο ίδιος θέλει και έπειτα χρησιμοποιεί αυτούς τους ανθρώπους ως διαμεσολαβητές, για να προσεγγίσει άλλους με τα απαιτούμενα στοιχεία για την έρευνα του (Bryman, 2016). Το ερευνητικό εργαλείο που χρησιμοποιήθηκε για να συλλεχθούν τα στοιχεία της έρευνας είναι το ερωτηματολόγιο, το οποίο χωρίζεται σε τρία μέρη. Στο πρώτο μέρος αναφέρεται ο τίτλος της έρευνας, ο σκοπός της και γενικά είναι μια εισαγωγή για τους συμμετέχοντες, ώστε να καταλάβουν τι διερευνά αυτό και να αποφασίσουν άμα θέλουν να

το συμπληρώσουν. Στο δεύτερο μέρος ανήκουν τα δημογραφικά στοιχεία των ερωτηθέντων. Στο τρίτο του μέρος υπάρχουν ερωτήσεις αναφορικά με το θέμα που μελετάται, δηλαδή τις εξωσχολικές δραστηριότητες και τον ρόλο τους στη διαμόρφωση των έμφυλων ταυτοτήτων του παιδιού. Οι συμμετέχοντες επιλέγουν απαντήσεις, δηλώνουν την άποψή τους σε στερεοτυπικές αντιλήψεις σε σχέση με το φύλο του παιδιού, τις δραστηριότητες και τα παιχνίδια του και γράφουν ελεύθερα τις προσωπικές τους εμπειρίες. Τέλος, το ερωτηματολόγιο προωθήθηκε στους συμμετέχοντες, μέσω κοινωνικών δικτύων.

Τα ερωτηματολόγια συμπληρώθηκαν από γονείς με παιδιά στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση, χωρίς την παρουσία του ερευνητή. Η στατιστική ανάλυση των δεδομένων γινόταν αυτόματα από την ίδια την πλατφόρμα που φτιάχτηκε το ερωτηματολόγιο, το Google Forms. Όταν συλλέγονται οι απαντήσεις, αυτόματα καταγράφονται και δημιουργούνται γραφήματα και σχεδιαγράμματα που παρουσιάζουν τα αποτελέσματα σε ποσοστά. Ωστόσο, και σε ερωτήσεις έκφρασης της γνώμης τους και παράθεσης άλλων στοιχείων αποθηκεύεται κάθε απάντηση με τη σειρά.

4. Αποτελέσματα της Έρευνας

Το 90% των ερωτηθέντων απάντησαν ότι τα παιδιά τους πραγματοποιούν εξωσχολικές δραστηριότητες, έναντι του 10% των οποίων δεν πραγματοποιούν λόγω της ηλικίας των παιδιών αλλά και οικονομικών λόγων. Οι πιο συχνές δραστηριότητες που πραγματοποιούσαν τα παιδιά των ερωτηθέντων ήταν, μεταξύ άλλων, ο χορός (παραδοσιακοί, μπαλέτο), η ρυθμική και ενόργανη γυμναστική, η μουσικοκινητική, το ποδόσφαιρο, οι ξένες γλώσσες, η ζωγραφική, η μουσική και η εκμάθηση μουσικών οργάνων, οι πολεμικές τέχνες (Τae Kwon Do, Ζίου Ζίτσου) και η κολύμβηση.

Μετέπειτα, το 90% των συμμετεχόντων δήλωσε ότι οι δραστηριότητες ήταν επιλογές των ίδιων των παιδιών τους, ενώ το 10% απάντησε ότι δεν ήταν επιλογή των παιδιών τους, μάλλον επειδή δεν πραγματοποιούν δραστηριότητες, όπως φάνηκε και από την προηγούμενη ερώτηση. Παρόλο που σε αυτήν την ερώτηση το μεγαλύτερο ποσοστό δήλωσε ότι τα παιδιά τους επέλεξαν μόνα τους τη δραστηριότητα, στην επόμενη για το αν τα παιδιά τους ήθελαν κάποια άλλη δραστηριότητα τα ποσοστά αλλάζουν. Το 20% απάντησε ότι τα παιδιά του ήθελαν άλλη δραστηριότητα, ενώ το 6% δεν γνωρίζει. Στην ερώτηση «Με ποιο κριτήριο γίνεται η επιλογή των δραστηριοτήτων των παιδιών;», το 90% απάντησε με βάση το ενδιαφέρον των παιδιών.

Στην ερώτηση «Ένα αγόρι θα μπορούσε να πηγαίνει μπαλέτο και να είναι καλός σε αυτό;» το 64% απάντησε Φυσικά και το 14% Ναι, γιατί όχι, το 12% Μάλλον όχι και το 10% Καθόλου. Αντίθετα, στην ερώτηση «Ένα κορίτσι θα μπορούσε να πηγαίνει ποδόσφαιρο και μπάσκετ και να είναι καλή σε αυτό;» το 84% δήλωσε Φυσικά, ενώ είναι αξιοσημείωτο ότι κανένας δεν απάντησε Καθόλου.

Στην επόμενη ερώτηση «Σας ενδιαφέρει η άποψη του κοινωνικού περιγυρού σας για την επιλογή σας πάνω στη δραστηριότητα που επιλέξατε για το παιδί σας;» το 80% απάντησε Καθόλου. Εδώ είναι πάλι εντυπωσιακό ότι κανένας δεν απάντησε ότι τον ενδιαφέρει πολύ ή πάρα πολύ. Οι πιο συχνές αιτιολογήσεις σε αυτήν την ερώτηση είναι ότι:

- «Με επηρεάζει, γιατί φοβάμαι μήπως έχει αντίκτυπο και στο παιδί μου η συμπεριφορά των έξω προς το παιδί. Αλλά δεν παίζει και καθοριστικό ρόλο. Να μην έρθει σε δύσκολη θέση το παιδί» (Μητέρα, 3)

- «Δε θα άφηνα το παιδί μου να ακολουθήσει μια δραστηριότητα αν δεν του αρέσει και δεν περνάει καλά μέσα από αυτό!! Η γνώμη των άλλων σεβαστή, αλλά δεν ορίζει την επιλογή των παιδιών μου» (Μητέρα, 8).

Στην παρακάτω ερώτηση «Θα στέλνατε το παιδί σας σε μια δραστηριότητα που κατεχοχόν επιλέγεται από το αντίθετο φύλο, άμα αυτό είχε την επιθυμία να πάει;» η πλειοψηφία, 64%, απάντησε Φυσικά και μόλις το 4% απάντησε Καθόλου. Στην ερώτηση «Ένας γονιός πρέπει να επηρεάζει την άποψη του παιδιού του για κάποιο άθλημα/ δραστηριότητα που επιθυμεί να επιλέξει;» το 38% απάντησε Διαφωνώ απόλυτα, ένα σχετικά μεγάλο ποσοστό, 30%, απάντησε Δεν με ενοχλεί. Συνεχίζοντας, στην ερώτηση «Ένας γονιός πρέπει να σέβεται τις επιλογές των παιδιών του πάνω στο θέμα των δραστηριοτήτων;» η πλειοψηφία, 78%, συμφώνησε απόλυτα και δεν υπήρχε καμία απάντηση στο Διαφωνώ ή Διαφωνώ απόλυτα.

Στην ερώτηση «Υπάρχουν διακρίσεις στις επιδόσεις αγοριών και κοριτσιών στα αθλήματα;» το 26% και το 16% απάντησε Διαφωνώ απόλυτα και Διαφωνώ, αντίστοιχα, ισχυριζόμενοι ότι:

- «Οι διακρίσεις στις επιδόσεις ενός αθλήματος πιστεύω ότι έχουν να κάνουν με το ταλέντο και την κατάλληλη προετοιμασία» (Πατέρας, 3).
- «Θεωρώ ότι απαιτούν από τα αγόρια περισσότερα πράγματα και θεωρούν ότι τα κορίτσια δεν μπορούν να τα καταφέρουν. Όμως η επίδοση δεν έχει να κάνει με το φύλο αλλά με τις αντοχές και τις δυνατότητες κάθε παιδιού» (Μητέρα, 19).
- «Ανεξαρτήτως φύλου, κάθε παιδί έχει το δικαίωμα και στην επιτυχία και στην αποτυχία... Σημασία έχει να είμαστε δίπλα τους και να τα ενθαρρύνουμε για να προσπαθήσουν περισσότερο, εφόσον το επιθυμούν!» (Πατέρας, 1).

Στην ίδια ερώτηση, το 14% και το 14% Συμφώνησε και Συμφώνησε απόλυτα, αντίστοιχα, λέγοντας ότι:

- «Σε μικρές ηλικίες δεν υπάρχει διαφορά τα παιδιά έχουν περίπου την ίδια μυϊκή δύναμη και περίπου το ίδιο βάρος και ύψος, όποτε μπορούν να αγωνιστούν στο ίδιο άθλημα μαζί όπως στο μπάσκετ ή στο στίβο ή καράτε κ.ά., ενώ μεγαλώνοντας αλλάζουν σωματικά και η διαφορά είναι μεγάλη» (Μητέρα, 2).
- «Υπάρχουν ακόμα άνθρωποι και γονείς αλλά και παιδιά που θα κοροϊδέψουν και δε θα επικροτήσουν το διαφορετικό θέλω του περίγυρου τους και μέχρι και σήμερα καταφέρνουν σε κάποιες περιπτώσεις να τους επηρεάζουν αρνητικά και να σταματάνε τη δραστηριότητα που αγαπάνε. Πολλές φορές δε ο γονιός μπορεί να μην γνωρίζει καν τι συμβαίνει» (Πατέρας, 11).
- «Πιστεύω πως υπάρχουν αθλήματα που είναι δομημένα ανάλογα με το φύλο του παιδιού» (Πατέρας, 9).

Επίσης, σε αυτήν την ερώτηση υπήρχε ένα σχετικά μεγάλο ποσοστό, 30%, που απάντησε Δεν ξέρω/ Δεν με αφορά και στήριξαν την άποψή τους με απαντήσεις, όπως:

- «Διακρίσεις δεν νομίζω πως υπάρχουν. Και κατά τη γνώμη μου δεν είναι σωστό» (Πατέρας, 18).

Στην παρακάτω ερώτηση «Τα αγόρια πρέπει να ασχολούνται με πιο δυναμικά και εκτονωτικά αθλήματα;» το 28% διαφώνησε απόλυτα, το 26% απάντησε ότι δεν ξέρω/δεν με αφορά και το 22% συμφώνησε. Στην παρόμοια ερώτηση για τα κορίτσια «Τα κορίτσια πρέπει να ασχολούνται με πιο εξευγενισμένες δραστηριότητες;» τα ποσοστά στο Διαφωνώ απόλυτα και Διαφωνώ είναι πιο υψηλά, 38% και 12%, 40% Δεν ξέρω / Δεν με αφορά και μόνο 6% και 4% συμφώνησε και συμφώνησε απόλυτα.

Στην επόμενη ερώτηση «Τα παιχνίδια που αγοράζετε στα παιδιά σας είναι επιλεγμένα αποκλειστικά με βάση το φύλο τους;» η πλειοψηφία των ερωτηθέντων απάντησε ότι: - «Όχι. Παίρνουν αυτό που επιθυμούν, εφόσον είναι οικονομικά δυνατό και πάντα ηθικά επιτρεπτό» (Πατέρας, 2).

- «Όχι πάντα, ανάλογα την ηλικία κυρίως για αποφυγή τραυματισμών και ατυχημάτων, αφού έχουμε συζητήσει για το τι παιχνίδια θέλουν και πάντα με μέτρο» (Πατέρας, 1).
- «Όχι, είναι συνήθως παιχνίδια που παίζονται και από τα δύο φύλα π.χ. playmobil» (Πατέρας, 30).

Λίγοι ήταν αυτοί που απάντησαν καταφατικά υποστηρίζοντας ότι:

- «Ναι, γιατί είναι αυτά που επιλέγουν μόνο τους. Αν ήθελαν π.χ. αυτοκινητάκια δεν πιστεύω πως θα έφερνα αντίρρηση» (Μητέρα, 22)

Στην ερώτηση «Ποια θεωρείτε τα κατάλληλα παιχνίδια για ένα αγόρι;» οι απαντήσεις ήταν κυρίως:

- «Ανεξάρτητα από το φύλο κάθε παιδιού θεωρώ πως τα καλύτερα παιχνίδια είναι τα δημιουργίας (π.χ. ζωγραφική, τουβλάκια, πηλός, κηπουρική, μαγειρική κ.ά.). Οξύνουν την παρατηρητικότητα και τον νου, αναπτύσσουν τη λεπτή κινητικότητα και βελτιώνουν τα παιδιά σε γνωστικό επίπεδο» (Πατέρας, 1)
- «Αυτά που τους κινούν το ενδιαφέρον. Μπορεί π.χ. κάποιο παιδάκι να θέλει μια κούκλα, αυτό όμως δε σημαίνει πως πρέπει να μας ταράξει. Θα το αγοράζα να καλύψω το κενό της περιέργειάς του και είμαι σίγουρη πως θα το παρατούσε σύντομα» (Μητέρα, 11)

Υπήρχαν και απαντήσεις με ουδέτερα παιχνίδια, όπως playmobil, lego, επιτραπέζια, βιβλία, παζλ, γνώσεων, εκπαιδευτικά παιχνίδια, μουσικά όργανα, λούτρινα ζωάκια. Βέβαια, υπήρχαν και απαντήσεις με κατεξοχήν «αγορίστικα» παιχνίδια –όπως είναι τα αυτοκινητάκια / μηχανές, τα εργαλεία, οι μπάλες, τα όπλα, σούπερ ήρωες, κονσόλες, στρατιωτάκια και ηλεκτρονικά. Στην αντίστοιχη ερώτηση για τα κορίτσια «Ποια θεωρείτε τα κατάλληλα παιχνίδια για ένα κορίτσι;» οι απαντήσεις ήταν κυρίως:

- «Τα παιχνίδια δεν έχουν φύλο»,
- «Ό,τι τους αρέσει, ό,τι θέλουν/ επιλέξουν, ό,τι το ευχαριστεί»
- «Ό,τι αγαπάει το κοριτσάκι σε νορμάλ οικονομικά πλαίσια» (Πατέρας, 19).

Υπήρχαν απαντήσεις με ουδέτερα παιχνίδια –όπως τα επιτραπέζια, τα παζλ, των γνώσεων, playmobil, lego, πλαστελίνες, βιβλία, μουσικά όργανα. Όμως, σε αντίθεση με την προηγούμενη ερώτηση εδώ υπήρχαν πολλές απαντήσεις που ονόμαζαν τα «κοριτσίστικα» παιχνίδια –όπως κούκλες, καλλυντικά, κουκλόσπιτο, Barbie, κουζινικά, σούπερ ήρωες, μωρά κούκλες, λούτρινα ζωάκια και μπάλες.

Συνεχίζοντας το ερωτηματολόγιο, στην ερώτηση «Πώς σας φαίνεται η ιδέα ένα αγόρι να έχει κούκλες και κουζινικά;», 10% απάντησε Διαφωνώ απόλυτα, 20% Δεν με ενοχλεί και 42% απάντησε Συμφωνώ απόλυτα.

Στην παρεμφερή ερώτηση που αναφέρεται στα κορίτσια «Πώς σας φαίνεται η ιδέα ένα κορίτσι να παίζει με μπάλες, όπλα και ηλεκτρονικά;» 6% απάντησε Διαφωνώ, 22% Δεν ενοχλείται, ενώ 24% και 40% απάντησε Συμφωνώ και Συμφωνώ απόλυτα, αντίστοιχα. Στην τελευταία ερώτηση «Εσείς στην παιδική σας ηλικία ασχοληθήκατε με τη δραστηριότητα που θέλατε στον ελεύθερο σας χρόνο;» το 40% των συμμετεχόντων απάντησε Ναι, το 36% αυτών τις Περισσότερες φορές, το 12% απάντησε Σπάνια και το υπόλοιπο 12% απάντησε Όχι. Σαν αιτιολόγηση ήταν κυρίως:

- «Οικονομικοί λόγοι»
- «Λόγω απόστασης»

- «Τότε αποφάσιζαν οι γονείς»
- «Τότε δεν ήξερα τι μου αρέσει»
- «Παίζαμε σε αλάνες, στους δρόμους» (Μητέρα, 3).

5. Συμπεράσματα

Στις μέρες μας υπάρχει πληθώρα δραστηριοτήτων και παιχνιδιών για τα παιδιά. Αυτό είναι πολύ χρήσιμο, ώστε αυτά να δοκιμάσουν διάφορα αθλήματα και δραστηριότητες και να καταλήξουν σε αυτά που τους ταιριάζουν και τα αντιπροσωπεύουν καλύτερα. Τα περισσότερα παιδιά των συμμετεχόντων του ερωτηματολογίου πραγματοποιούν εξωσχολικές δραστηριότητες, όπως είναι ο χορός, το ποδόσφαιρο, οι ξένες γλώσσες, οι πολεμικές τέχνες, η μουσική και η εκμάθηση μουσικών οργάνων και η κολύμβηση. Πολλές από αυτές τις δραστηριότητες είναι ουδέτερες ως προς το φύλο, αλλά υπάρχουν και αυτές που επιλέγονται κυρίως από αγόρια π.χ. το ποδόσφαιρο, αλλά και από κορίτσια π.χ. το μπαλέτο, η ρυθμική, η ενόργανη. Διαπιστώνουμε ότι αυτές δεν στηρίζονται και δεν επιλέγονται με γνώμονα το φύλο των παιδιών αλλά με βάση την επιθυμία και το ενδιαφέρον τους, το ταλέντο και την κλίση τους στη συγκεκριμένη δραστηριότητα.

Τα περισσότερα παιδιά επιλέγουν μόνα τους τη δραστηριότητα τους, κάποια ήθελαν μια διαφορετική, ενώ κάποιοι γονείς παιδιών δε γνωρίζουν άμα τα παιδιά τους ήθελαν κάποια άλλη εξωσχολική δραστηριότητα. Το σημαντικό είναι ότι οι γονείς δεν μπαίνουν εμπόδιο σε αυτές τις προτιμήσεις των παιδιών τους, μια συμπεριφορά που ίσως πραγματοποιούνταν λίγα χρόνια νωρίτερα.

Είναι ευχάριστο το γεγονός ότι οι συμμετέχοντες δεν συμφωνούν καθόλου με τον διαχωρισμό των δραστηριοτήτων με βάση το φύλο και οι ίδιοι δεν το έχουν ως κριτήριο επιλογής μιας δραστηριότητας, δηλαδή έχουν απαλλαχθεί από τα έμφυλα στερεότυπα προηγούμενων γενιών, σε αντίθεση με τα ευρήματα των ερευνών που παρουσιάζονται στο ερευνητικό κομμάτι της εργασίας, τα οποία αναφέρουν ότι οι γονείς επιλέγουν τη δραστηριότητα ή το άθλημα που θεωρούν «κατάλληλο, -ή» για το φύλο του παιδιού τους.

Οι σύγχρονοι γονείς δεν έχουν πρόβλημα να στείλουν τα παιδιά τους σε μια δραστηριότητα που επιλέγεται, συνήθως, από το αντίθετο φύλο και οι περισσότεροι δεν επηρεάζουν τις απόψεις των παιδιών τους για κάποιο άθλημα ή δραστηριότητα και σέβονται απόλυτα τις επιλογές τους. Όλοι οι ερωτηθέντες πιστεύουν ότι ένα αγόρι μπορεί να πηγαίνει μπαλέτο και να είναι καλός σε αυτό και αντίστοιχα ένα κορίτσι μπορεί να παίζει ποδόσφαιρο και μπάσκετ και να είναι καλή. Επίσης, οι γονείς στην επιλογή δραστηριοτήτων δεν υπολογίζουν την άποψη του κοινωνικού περιγύρου, παρά μόνο τα θέλω, το ταλέντο και τα ενδιαφέροντα των παιδιών τους, αφού θέλουν αυτά να είναι ευχαριστημένα και χαρούμενα.

Στα παιδιά τους αγοράζουν κυρίως ουδέτερα παιχνίδια, εκπαιδευτικά, επιτραπέζια, παζλ, βιβλία, Playmobil και ό,τι άλλο επιθυμούν αυτά. Αλλά υπάρχουν και αυτοί που θεωρούν τα αυτοκινητάκια, τα εργαλεία, τα όπλα και τα ηλεκτρονικά και τις κούκλες, τα κουζινικά, τα καλλυντικά και τα κουκλόσπιτα κατάλληλα για αγόρια και κορίτσια αντίστοιχα. Παρ' όλα αυτά, η προτίμησή τους στα ουδέτερα ως προς το φύλο παιχνίδια είναι κυρίαρχη, γεγονός το οποίο δεν προωθεί τον εσκεμμένο έμφυλο διαχωρισμό των παιχνιδιών από τις βιομηχανίες, στον βωμό του κέρδους και επιπλέον παρέχει και στα δύο φύλα γνωστική και συναισθηματική ανάπτυξη, τους ανοίγει την πόρτα στη δημιουργικότητα, τη σωστή κρίση και σκέψη, εφόδια εξαιρετικής σημασίας για τη μετέπειτα ζωή των παιδιών.

Στη σημερινή εποχή, οι γονείς συμφωνούν τα παιδιά τους να παίζουν με παιχνίδια του αντίθετου φύλου και δεν το αποτρέπουν αυτό, καθώς η κοινωνία μας διακατέχεται από

ρευστότητα στο θέμα του ανδρισμού και της θηλυκότητας και πλέον δε θεωρείται ένα αντικείμενο εξ ολοκλήρου «αγορίστικο» ή «κοριτσίστικο». Είναι αξιοσημείωτο ότι οι άνδρες που απάντησαν στο ερωτηματολόγιο δεν είχαν πρόβλημα τα παιδιά τους να ασχολούνται με δραστηριότητες και αθλήματα του αντίθετου φύλου, στοιχείο που υποδηλώνει ότι είναι απαλλαγμένοι από φυλετικά στερεότυπα και προκαταλήψεις προηγούμενων γενιών και σέβονται τις επιλογές και τα θέλω των παιδιών τους.

Τα ευρήματα του ερωτηματολογίου φανερώνουν ότι παρόλο που οι γονείς είναι ο βασικότερος και πρωταρχικός φορέας κοινωνικοποίησης και αποτελούν τα πρότυπα για τα παιδιά τους, σήμερα δεν παρεμβαίνουν στις επιλογές τους, τα αφήνουν ελεύθερα να αποφασίσουν και να ανακαλύψουν τον εαυτό και την προσωπικότητά τους μέσα από αθλήματα, δραστηριότητες και παιχνίδια και είναι ιδιαίτερα υποστηρικτικοί και ενθαρρυντικοί μαζί τους. Επίσης, τους προσφέρουν ποικίλα ερεθίσματα και εφόδια και αυτό δηλώνει ότι οι σημερινοί γονείς είναι αρκετά προοδευτικοί και δεν διακατέχονται από στερεότυπα και προκαταλήψεις περί του φύλου.

Βιβλιογραφικές αναφορές

- Bryman, A., & Αϊδίνης, Α. (Επιμ.). (2016). Η δειγματοληψία στην ποσοτική έρευνα. Στο *Μέθοδοι Κοινωνικής Έρευνας* (Μτφ. Π. Σακελλαρίου). Αθήνα: Gutenberg. 219-220.
- Elliott, S. N., Kratochwill, T. R., LittlefieldCook, J., & Travers, J. F. (2008). Διαφορετικότητα στην τάξη: Πολιτισμός, Τάξη και Φύλο. Στο Α. Λεονταρή & Ε. Συγκολίτου (Επιμ.), *Εκπαιδευτική Ψυχολογία: Αποτελεσματική Διδασκαλία Αποτελεσματική Μάθηση* (Μτφ. Μ. Σόλμαν & Φ. Καλύβα). Αθήνα: Gutenberg. 192-194.
- Guènvremont, A., Findlay, G., & Kohen, D. (2008). Organized extracurricular activities of Canadian children and youth. *HealthReports*, 19(3), 65-69.
- Hughes, M., & Kroehler, C. (2014). Έμφυλη ανισότητα. Στο Θ. Ιωσηφίδης (Επιμ.), *Κοινωνιολογία: Οι βασικές έννοιες* (Μτφ. Γ. Χρηστίδης). Αθήνα: Κριτική. 359.
- Jacobs, J. E., Vernon, M. K., & Eccles, J. S. (2005). Activity choices in the middle childhood: The Roles of Gender, Self- Beliefs, and Parents' Influence. In J. L. Mahoney, R. W. Larson & J. S. Eccles (Eds.), *Organized Activities as Contexts of Development, Extracurricular activities, After-school and Community Programs*. Mahwah, New Jersey: Lawrence Erlbaum Associates Publishers. 235-254.
- Leveresen, I., Torbjørn-Torsheim, T., & Samdal, O. (2012). Gendered leisure activity behavior among norwegian adolescents across different socio-economic status groups. *International Journal of Child, Youth and Family Studies*, 4, 355-375.
- Lightfoot, C., Cole, M., & Cole, S. R. (2014). Κοινωνική και συναισθηματική ανάπτυξη στην πρώτη παιδική ηλικία. Στο Ζ. Μπαμπλέκου (Επιμ.), *Η ανάπτυξη των παιδιών* (Μτφ. Μ. Κουλεντιανού). Αθήνα: Gutenberg. 432.
- Mello, Z. R., & Worrell, F. C. (2008). Gender Variation in Extracurricular Activity Participation and Perceived Life Chances in Trinidad and Tobago Adolescents. *PSYKHE*, 17(2), 91-102.
- White, J. W., & Gruber, K. J. (1985). Gender differences in leisure-need activity patterns. *SexRoles*, 12(11-12), 1173-1186.
- Γραμματικού, Θ., Πετραλή, Ε., & Σαβουιδάκη, Ι. (2014). *Απόψεις του φοιτητικού πληθυσμού για τα στερεότυπα και τους ρόλους των δύο φύλων* (Αδημοσίευτη Διπλωματική Εργασία). Ανώτατο Τεχνολογικό Εκπαιδευτικό Ίδρυμα Κρήτης.

- Κογκίδου, Δ. (2021). *Το σχολείο ως πολιτισμικό πλαίσιο κατασκευής έμφυλων ταυτοτήτων και ως ένα προνομιακό πεδίο για την άρση του σεξισμού* (Προφορική Εισήγηση). Ανακτήθηκε από https://www.pi.ac.cy/pi/files/epimorfosi/synedria/gender/kongidou_emfyles_taftotites_doc.pdf
- Κογκίδου, Δ., (2014). «Κοριτσίστικα /αγορίστικα» ή «ουδέτερα ως προς το φύλο» παιχνίδια;. Στο *Αναστοχασμοί για την παιδική ηλικία*. Θεσσαλονίκη: ΤΕΠΑΕ – Παιδαγωγική Σχολή ΑΠΘ.
- Κογκίδου, Δ. (2016). *Όλα τα παιχνίδια για όλα τα παιδιά. Υλικό ευαισθητοποίησης για τους/τις εκπαιδευτικούς των σχολικών μονάδων Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης*. Αθήνα: Γενική Γραμματεία Ισότητας των Φύλων (Γ.Γ.Ι.Φ.) του Υπουργείου Εσωτερικών και Διοικητικής Ανασυγκρότησης σε συνεργασία με την Εκπαιδευτική Ραδιοτηλεόραση του Υπουργείου Παιδείας, Έρευνας και Θρησκευμάτων.
- Μαζηρίδου, Ε. Π. (2007). *Ταυτότητες φύλου στην οικογένεια: Γονεϊκές πεποιθήσεις και πρακτικές και η υποκειμενική εμπειρία του ανδρισμού και της θηλυκότητας εκ μέρους των εφήβων* (Αδημοσίευτη Διδακτορική Διατριβή). Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, Θεσσαλονίκη.
- Μπούνα, Α. (2018). *Έμφυλες Διαστάσεις της Σχολικής Βίας* (Αδημοσίευτη Διδακτορική Διατριβή). Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων, Ιωάννινα.
- Μπούνα, Α. (2019). *Η Διαμόρφωση της Έμφυλης Ταυτότητας. Ο Ρόλος της Οικογένειας και του Σχολείου*. Αθήνα: Πεδίο.
- Μπούνα, Α., & Παπάνης, Ε. (2020). ΛΟΑ και Σχολική Βία. Σχολικές εμπειρίες και επιτέλεση της σεξουαλικής ταυτότητας. Στο Α. Μπούνα & Ε. Παπάνης (Επιμ.), *Ταυτότητα Φύλου & Σεξουαλικότητα. Σύγχρονα Θέματα*. Αθήνα: Ηδυέπεια. 181.
- Νόβα-Καλτσούνη, Χ. (2010). Βασικές λειτουργίες της εκπαίδευσης. Στο Χ. Νόβα- Καλτσούνη (Επιμ.), *Κοινωνιολογία της Εκπαίδευσης*. Αθήνα: Gutenberg. 163-172.
- Νόβα-Καλτσούνη, Χ. (2010). Ανισότητα και διακρίσεις στην εκπαίδευση. Στο Χ. Νόβα Καλτσούνη (Επιμ.), *Κοινωνιολογία της Εκπαίδευσης*. Αθήνα: Gutenberg. 233-245.

